NOVICE
kmetijskih, rokodelnih in narodskih rečí.

Odgovorni vrednik *Dr. Janez Bleiweis.*

Tečaj VIII. V sredo 2. kozoperska (novembra) 1850. *List 40.*

Ali po novim ali po starim?

(Kratkočasna pesmica za petje v družbi osnovana.)

Metka.
si pri oknu golenke prevezuje, in poje nejevoljna:

Nobena zaveza
Nič več ne derži;
Kdor hujši pritveza,
Mu prej popustí.

Tončik
(Metkin brat v sobo perpoje in ji zabavljivo odgovri:)

Svet znal je vezati
De vôzlí tiše,
Po Škandrov'm*) mahati
Clo z méčem na nje.

Stric
(godernaje pri mizi:)

Nekdanji možakí
So pametni bli:
Alj mladi ste taki?
Vsaj viditi ni.

Mladína se pači,
Mladost je norost;
Vse hoče drugači,
Naj skusi novost!

Tončik
(zabavljaje:)

Star mlade le graja,
To Horac učí,
Vam, stričik! nagaja
Že postarna krí.

Stric
(hud:)

Naj gorí alj doli
Tvoj Horac čenčá;
Mladína kot voli
Si rêči ne dá.

Župan
(zraven strica pri mizi z modro besedo:)

Recíte karkoli,
Jez pravim takó:
Vsim ni blo po volji,
Pa tudi ne bo.

Še Stvarnik ne vstreže
Nevšečnim ljudém;
In človek še teže, —
Iz skušnje to vém.

Vsi skupaj.

Poskusimo novo,
Če skaže se bolj',
Vsim potlej gotovo
Bo novo po volj'!

Poskusimo novo,
Če skaže se bolj';
Vsim potlej gotovo
Bo novo po volj'.

Župan, Tončik in Metka.
(poterdijo in ponovijo poslednje besede:)

Poskusimo novo,
Če skaže se bolj',
Vsim potlej gotovo
Bo novo po volj'.

Stric.

Poterdim jo z vami:
Naj skušnja učí;
Prepíri med nami
Scer prazni bi blí.

Župan.

Rečete vi eno,
Drug rêče deset;
Raj skupaj pojemo,
De mir bo beséd.

Poženčan.

Kmetijske skušnje.

(*Krompir čez zimo*) sadí že več lét zaporedama gosp. Tincman, kmetovavec na Pruskim Šlezkim. O jeseni položí krompir v zemljo, 3 pavce globoko, de mu tudi hud mraz — od 18. do 19. stopinje po Romirjevim gorkomeru — škodovati ne more. Létas je bil ta njegov krompír o Kresu zrel, in je tako odšel gnjilôbi, ki se še le pozneje prikaže. — To pripovedujejo mnogi nemški kmetijski časniki.

(*Zoper drisko goveje živine*) svetje nek zdravnik, naj se nekaj pestí zeleniga ali suhiga akacijeviga perja ali sosekanih mladih vejic s poličem vreliga kropa polije in vse skupej skoz pol ure stati pustí, de se enmalo prekuha; potem pa se ta odcejena akacijeva voda mlačna živini na tèš v gobec vlije. Trikrat naj se to ponoví, in driska je preč. — Tako pravi zdravnik, ki akacijevo vodo hvali. Mi pa pristavimo: driska izvira iz mnogih vzrokov in je mnogoverstne natore; tedaj akacija ne more vselej pomagati. Zavolj žleze pa, ki jo v sebi ima, je prav dobra v vsih prisadnih driskah in grižah, v kterih potolaži bolečine v trebuhu in drisko. Arabški gumi — gummi arabicum — ki ga imamo v naših lekarnicah, ni nič druziga, kakor na zraku posušeni sók mnogih akacijevih dreves, in je dobro zdravilo.

*) Škander, to je, Aleksander Veliki je je bil močno zahómatani Gorodski vozel presekal, kakor je iz zgodovine znano. Pis.

Kakó pustimu Krasu vesélo prihodnost vstanoviti.

Ker so nam „Novíce“ v 32. lištu veselo prihodnost Krasa oznanile in serčno priporočile, de naj bi se ta imenitna reč od več strani pogovorila in posvetovala, vam naznanim tudi jez svoje misli. Razglasite jih blagovoljno po naših „Novícah“ brez odloga; kar je v mojim svetu morebiti pomanjkljiviga, bodo drugi popravili in pristavili, in tako se bo s družено pomočjó imenitno delo pričelo.

Zdi se res, kakor de bi Kras reven starčik bil, ker, kakor ste že rekli, toliko lét le kamnitne kostí na suhih rebrih kaže. Ali gotovo je, de še ni prestar, de se je le pred časam in prezgodej starati začel, zavolj človeške nenasitljive lakomnosti — in nadjamo se, de se bo spet obrasel, in za vselej pomladil, ako bo le visoko ministerstvo s pomočjó ondašnjih posestnikov in prebivavcov svojo lepo besedo spolniti zamoglo.

Pomlajeni Kras bo svoje lastne prebivavce in še veliko več druzih v svojih okrajnah ubožtva in revšine rešel, njim potrebniga kruha naklonil, in jih sčasama morebiti clo obogatel. To je gotovo nar veči korist za

Krašovce, pa vunder še ni vse, česar se sme od pomlajeniga Krasa pričakovati. Mnogi drugi kraji naše mile domovíne in clo našiga prostorniga cesarstva v enakih ali še hujših stiskah zapopadeni, se bojo zgledovali nad njim, to je, nad tem, kar se bo na Krasu delalo, in z delam in trudam doseglo. Kras zna veličansk izgled postati kmetovanju sploh! Pripomagajmo tedaj z vso svojo močjó goli Kras pomladiti, de se bo enkrat obilni sad našiga prizadevanja veselo vžival.

V tem smo gotovo vsi edinih misel. Ali vi ste nas tudi prijazno povabili, svoj svèt zastran prihodnjiga obdelovanja Krasa v „Novícah“ razodeti, in v tem bi se znalo primeriti, de ne bomo vsi enih misel. — Pa to ni nič hudiga, ampak še boljši bo; iz mnogoterih misel se bo prava in naj bolji ložej in hitrej zvedila, kakor iz enakih in enostranskih. Le Krasu moramo vedno zvesti ostati, to je, le na-nj misliti, le za-nj prizadevati si; ne pa sami za se, ali za druge človeške slabosti, posebno za to, de bi le naša terma obveljala.

Svoje miśli v kratkim razodeti, poskusimo tedaj, kakor sledí:

Pervič. Kras je gorska rovan, na kteri se sèmterkjè najdejo samitni hribi; pa tudi cele verste hribov, in med tistimi vzdignjeni napeti prostori, poglavitniši med dolinami (berdi), majnši med kotli (griči).

Ti hribi (samci in verste) in te poglavitniši berda se morajo nar prej pogojzditi, — vse drugo, kar bo treba, se bo po tem lahko, in skor vse brez našiga prizadevanja storilo; pred pa bi nemogoče ali saj veliko težej bilo; zakaj še le potem, kader bodo hribi in berda z gojzdi obrašeni, se bo pomanjšala sila in moč vetrov, ki popišejo vsako mervico rodovitne perstí preč, — gojzdi bojo mègle in oblake na-se vlekli, zaderževali, in tako dež in prijetno roso, to je, vse česar k rodovitnosti Krasu zdaj manjkajo, pomnožili.

(Dalje sledi.)

Kakó pomagajo na polju zasmojene germade zoper slano?

Unidan sim bral v nekim dopisu iz Ljubljane v „Gracarci“, de kmetje v nekterih deželah v jeseni, ko se je za ajdo slane bati, na polju na več krajih majhne ognje napravijo, de spodnji zrak sogrejejo, kteri sogreti zrak polje škode slane obvarje.

Čeravno je razlaga te stare navade v nekterih deželah očividno tako napčna, de jo vsak umen kmetovavec berž zapopade, ker vé, de s takimi posamesnimi ognjički, kterih gorkota berž v višavo šine, se ne da spodnji zrak sogreti, bi znal vunder kak kmetovavec, ki je morebiti tisti sostavek bral, zapeljan biti, kakšne ognjičke okoli svoje njive napraviti in tako derva trositi.

V nekterih deželah, kakor na Tiroljskim, Salcburškim i. t. d. je zares navada, de kmetje nekterih krajev — pa vsi skupej — kader se je slane bati, germade po polji napravljajo iz vlažniga listja, germovja in hoste, rèsja, mahú, rušinj in enake vlažne šare, ki počasi gorí, več dima kakor plaména dela, de se dim potem kot mègla čez polje vleže. Napravljene germade se zažgó v napovedani uri, preden se dan napoči, vse na enkrat; in v ta namen se da z velikim zvonam znamnje. Znano je namreč, de nar hujši ponočna slana rastljínam ne škodje, ako zjutrej pred sončnim izhodam gosta mègla nastopi, de pervi sončni žarki, ki so nar nevarniši, ne morejo skozi mèglo priti in od slane pokritih rastljín posmoditi. Če ravno ognja gorkota ni brez koristi, je vunder dim, ki mèglo nadomestuje, pri tem poglavitna reč, ker bi oginj, če še tako velik, brez gostiga dima clo nič ne pomagal zoper slano. Gorkota gré nanaglama kviško — in zastonj jo boš iskal v spodnjim zraku! Le dim, dim nad poljem zna pomoč biti, če se po dolíni potegne in jo zakrije. *)

Naj vsak, kdor kaj razlaga, popred pomisli, kako de razlaga, de pomót ne dela. Juri Pajk.

Kaj kmetje v neki vasi storé, de bi se njim les ne kradel.

(Po Jadr. Slav.)

(Konec.)

„Bolje bi vendar bilo, ko bi to županijski odbor napravil.“

„Se vé, da bi bolje bilo; on je naša nar bližnja gosposka, in ravno zato. Tode Stropnik noče.“

„Ne zamerite mi, sosedje; mislim le, da iz vaše naprave ne bo nič. Truda in dela, nadleg in jeze bote do sitega imeli. Spomnite se mene.“

„In najte uboge zmerznuti? ali ne?

„In derv si še več pokrasti?“

„Saj je naša lastna korist, ako tako dervno dvorišče napravimo. Ako županijski odbor noče, hočemo pa mi možje in kristjani biti, in siromaštvu pomagati!“

„Da!“ zakričijo vsi, še clo Velkučnik.

„Hočemo li pametni možje biti, in pomagati, kolikor zamoremo?“

„Tako je pravo!“ zavreší Krača. Drugi mu pristopijo in priterdijo.

„Sadaj pa še nekaj sosedje: Veči veljave in več zaupljivosti bi reč pridobila, ako bi se je srenjski odbor poprijel; njemu se več zaupa, kakor posamesnemu. Nam se more lahko natolcevati, da hočemo ko keršeni judje ravnati, in pridobivati. Menim, da bi jutro nekatere poštene vertnarje in rokodelce najeli, ko bomo derva in pacelne zdrobnevali, zmerjevali in prerajtevali. Med temi je Pašenšek, ki je tudi županijski svetovavec, in še drugi. Ti se morejo potle prepričati, da pravično ravnamo. Kar vidijo oči, verjame serce.“

„Dober nasvet, Rudnik!“

„Lehko noč,“ reče Stropnik, in se sključen vùn pri durih zmuzne.

Ko je proč bil, pravi Krača: „Ta ne pride več nazaj.“

„Bi tudi ne škodilo; vendar mislim, da ga bo sebičnost spet pergnala. V svoji prekanosti in zvitosti nas ima ko trape, ki se brez potrebe z ubogimi ljudmí trudimo; se meni modrega, da pusti vse, kakor si bodi, dobro ali hudo. Prašam vas pa: ni le desetkrat pametnejši, modrejši in bolji, ako siromakam priložnost damo, si derv kupiti, kakor de jih silimo derva krasti?“

„Jasno in razumljivo, kakor povelje mojega nadkonjika.“

„Tako tedaj, jutri zjutra z Bogam!“ S tem so se poslovili možje slovanske vasi po svojem pervem zboru in drugo jutro so umno in stanovitno speljevali, kar so umno pogovorili in prevdarili. Stropnik in njegovi tovarši v županijskim odboru so se sramovali in jezili, o tem ko so Pašenšek in njegovi drugi glasno in na tihem Boga, in možé hvalili, ki so se ubogih usmilili. In vidoma so se množili, ki so se dobrotne naprave posluževali, in vidoma se je kradenje derv pomanjševalo. Pravedno ravnanje, in dobrotne djanja ne ostanejo nikdar, še tudi ne na zemlji brez pomezde.

Ipavska bórja.

(Okrajšani popis g. Matija Vertovca iz slov. berila.)

(Dalje.)

Med Postojno, Reko, Terstam in Gorico ima borja

*) V 8. listu »Novíc« léta 1843 se najde več od tega. Vred.

svoj ómoh. Nar veči je pa v Ipavi, zlasti če Horvašček vmes dreza; tù pravijo, de se vetri kolejo. Borja pa ni ob enakim času povsod enako močna; priméri se, de, če na enim kraji meče, eno uro ali pol ure delječ od nje malo ali nič ne vedó. Pa berž se to spremení, de na pervim kraji utihne, na drugim pa divja; v zaupanji, de je ne bo, ali de bo potihnila, se ljudjé — večkrat neverni — v nevarnost podajo, in nesrečni postanejo. Teržaške terge, gase*) in ulice dostikrat do čistiga pometa, pa tudi človeka ob zid ali tla pluši. V Gorici jo malokdaj imajo, 27. prosenca t. l. je pa strašno razsajala, več dimnikov in obilno korcov s streh pometala, in šip razsula.

Tako hudo borjo imajo Ipavci po enkrat do štirikrat v léti, in terpí pol dneva, 2, 3 do 8 dni, pa s prenehanjem, de zmirej enako ne divjá; ponoči je večidel huji kakor čez dan, popoldne od ene do treh včasih nekoliko obnemore, de ne meče. Ko popotniki v téh krajih prenočijo, in ko ponoči huda borja vstane, de bučí, tuli, z okniki romplja, brizga, cvili, in de se vsa hiša, desiravno iz kamnja terdno sozidana, trese, vstanejo vsi oplašeni, skličejo hišne ljudí, si dajo luč prižgati no prašajo, kaj de je? — Tù se čudijo eden druzimu; domači, de so uni tako plašni; vunajni, de si hišni vsiga tega nič k sercu ne vzamejo. Marsikteri se ne da vvériti, de ne bo nič hudiga, tudi se ne da več v posteljo spraviti, ampak čuječ če dneva pričakati.

Pozimi je borja nar huji, spomladi pa narveč škode stori, pa tudi poléti in v jeseni moli Ipavec rekoč: vari nas o Gospod — hude borje! Na nar prijetniši spomladanski dan izorje Ipavski kmet polovico njive, in se ob poldne h kosilu vsede s svojo družinico pod cveteče češnjevo drevó; čebelic brez števila, med nabiraje, mu brenčí nad glavo; hčeri, ki ste turšico in fižol sadile, vzamete pert znad jerbasa, in ga na tleh razgernete; vsi oziraje se na bolji kosilo, kakor gre oračem, v jerbasu, se na smeh deržé; nekaj potvice od praznikov, druziga za prigrizniti in bariglica nánge — ali ostanjka poslednje polnjence — jih kar razveselí. Med kosilam vsi čversto žovorejo kot vrabci na strehi; mali sin, ki je gonjač, pravi, de na grebeničiči, ki ji je sam hišico naredil, de bi se ne zažerla, je letas pervi zarod najdel; sosedov fantič s puterhčem pod pasiho da, berž memo gredé, prijazen: „Bog žegnaj!“ in oznani z veselo besedo, de slavčik se mu je že v leškovim germu pod studencam oglasil. Štirje voli nasproti stojé, in prijazno pogledovaje požirajo pitano otavo brez jo zvečiti, kakor de bi vedili, de ne bo časa muditi se; starji sin in hlapec se verstita jim popravljati. Pri nobeni gospóski mizi, in če je z nar večimi sladnostimi in dragotinami obložena, se s takim veseljem ne jé, pa tudi tako ne tekne, kakor naši družini pod češnjo.**) Ali niso še odkosili, ko oče rečejo: „Sever se glasí, v herbtu ga čutim, jez moram suknjo ogerniti.“ Za malo časa zakričí mlaji sin na vès glas: Poglejte zástava na Ajdovski gori, kmalo bo na Nanosu, borjo bomo imeli. Ta starši prevzame in reče: Tiho! ali je ne čutite že pod goro bučati? Nič prida ne bo! — Oče velijo s pobitim glasam berž vole napojiti, de, ko bi bilo mogoče, bi vendar še danes to njivo izorali. Slednji gré po svojim delu; ljudjé in živina delajo na vso moč, de bi berž ral dokončali; ali kaj pomaga? vse je zastonj, nad glavami jim začne borja grometi; zadnjič pade na-nje, de jim ne da več delati; golomraznice že leté, mraz jih prevzame, de morajo delo popustiti. Vsi ljudjé premraženi in trepetaje bežé iz polja z živino vred domú, in živino in orodje spravši si napravijo na ognjiših kres — velik oginj — in okoli sedé se grejejo kot v nar hujšim mrazu. Tako se je na naglim nar lepši spomladanski dan v strašno hudo zimo spremenil.

(Dalje sledí.)

*) Gása je čisto slovenska beseda od gáziti; majhna, vozka gasica so ulice. Pisatelj.

**) Ali bi ne bil ta izverstni popis kmetijskiga prizora (ländliche Scene) vreden, de bi ga kak malar obrisal? Vred.

Kdaj bojo kantonske poglavarstva s županijami v slovenskih krajih svoje opravila v domačim jeziku obravnovati začele?

Od mnogih straní se razodevajo pritožbe, de nektere kantonske poglavarstva v slovenskih krajih ne dopisujejo županam v domačim jeziku, kteriga razumejo, ampak po stari predšusčni šegi v nemškim, kteriga ne razumejo. Tako ravnanje, ktero posebno tam, kjer so župani razločno prosili, de naj bi se jim v njim razumljivim domačim jeziku dopisovalo in v domačim jeziku tudi županijski dopisi prejemali, napravlja nezadovoljnost po deželi, kteri bi se tako lahko v okom prišlo.

Nihče ne terja, de bi si naše cesarske vradíje med sabo slovensko dopisovale, ker to ljudstva ne dotika, in slovensko ljudstvo se ne vtikuje v to, kar njega ne zadéva.

Ali drugači je takrat, kadar ima vradíja z ljudstvam opraviti. Če se s Slovencam, ki v pisarnico pride, po slovensko govoriti mora, scer vradnika ne razume — je ravno taka, če se mu iz pisarnice piše.

Vstava, od presvitliga Cesarja vsim narodam podeljena, jim zagotoví pravíco, de tudi njih jezik veljá; — v vsaki deželi ima clo deželni jezik prednost memo vsaciga druziga; v slovenskih krajih je v vsih postavah in ukazih, ki pridejo od ministerstva in deželniga poglavarstva na svitlo, slovenski jezik izvirni jezik (Urtext), njemu na levi stojí nemški; — ministerstvo in deželno poglavarstvo govorí v svojih postavah in razglasih k Slovencam v slovenskim jeziku, — vikši deželna sodija je ojstro ukazala, de se imajo s slovenskim ljudstvam v njegovim jeziku zapisniki (protokoli) napravljati.

Ker tedaj povsod drugod se ravná po ljudskih potrebah in pravícah — ali ne bojo začele tudi kantonske poglavarstva na Slovenskim tako ravnati?

To ni prazna reč, scer bi je ne bili Cesar v vstavi razločno izgovorili, ampak se vpira na žive potrebe vsaciga ljudstva, ki svoj jezik govorí.

Tudi naš domači jezik, tako lep kakor vsak drug, je zadobil po vstavi pravíco, v pisarnice priti, pa ne le iz gôle domišlije, ampak íz žive potrebe, ker večína Slovencov le slovenski jezik razume.

Če bojo mogli taki župani, ki le domač jezik razumejo, še okoli hoditi, de jim bo kdo iz pisarnice dobljene popise razlagal in tolmačil, je to ravno nasprot ravnanju vikših vradij.

Gotovo je, de nekteri župani nemško prav dobro razumejo in de ti ne tirjajo, de bi jim vradije slovensko dopisovale, — ali župan bo mogel potem sam prestavljati, kar bo imel soseskam oznaniti, ker sosesčanje bojo terjali, da se jim vsaka reč v domačim jeziku naznani, in imajo tudi pravíco to terjati. Če se bo pa to prestavljanje le županijskim oklicavcam prepustilo, kakor nekdaj „gerihtsdinarjem“, bomo doživeli ravno take zmote, kakor so jih ti oklicavci v létu 1848 v več krajih takrat napravili, ko so cesarski patent zastran desetíne in tlake oklicovali, rekoč: „Vse je dolj, vse je preč, desetína in tlaka.“

Vsakimu županu, če tudi nemško dobro razume, se bo tedaj bolj vstreglo, če se mu v domačim jeziku dopisuje.

Nasproti je pa več tacih županov, ki le za silo enmalo nemški jezik lomiti znajo. Taki bojo prišli v

take silne težave, kakor ne davnej tisti rihtar na Dolenskim, ki je imel v razglasu „Obječt-Veränderungen“ prestaviti, in ker te besede ni razumel, si ni mogel drugač pomagati, kakor de je „objehverenerunge“ prestavil, kar noben človek ni razumel.

Koliko županov pa je, ki le edini domači jezik znajo!

Vsim tem težavam in vsim pomotam se tedaj lahko pomaga, če se to spolni, kar vstava zapové, — če namreč vradije z ljudstvam v lepim domačim jeziku ustno in pismeno se pogovoré. Zato vprašamo: kdaj bojo kantonske poglavarstva v slovenskih krajih županijam slovensko dopisovati začele?

Ker se to vprašanje vpira na pritožbe od več straní, in ker sega v potrebe ljudstva, smo dolžni ga naznaniti z vošílam, de bi se pravične terjatve spolnile.

Smešna resníca
v županijskih zadevah.

Čevljar France K. je župana iz K.* pismeno prosil, da bi mu privolili, v ondašnjo srenjo se vseliti in čevlje delati. Župan mu je na to takole odpisal: „Franc K. aus Land Mähren geboren Schumacher gessel bringt eine bithe vor die Gemeinde vorstande von K*. das im ein Beberb bewiliget werde. Wirth mit dem bedeiten abgeweisset, dass die Gemeinde Ratten sein nicht einverstanden.“ *)

Iz tega se razvidi, kakšno čobodro bodo nekteri župani na Slovenskim skupej spravili, če bodo protivnike slovenskiga jezika poslušaje v njim neznanim nemškim jeziku pisarili, namest v svojim lepim domačim jeziku, kteriga razumejo, ki je po vstavi tudi kancelijsko pravíco zadobil. Borovčan.

Novičar iz slovenskih krajev.

Iz Spodnje Ložnice na Štajarskim. Čeravno so nam „Novíce“ pretečeno spomlad posebno dobro létino prerokvale, se vunder pri nas silno slabo obnaša; krompír nam je čisto pognjil; sterneno žito nam je pa čisto toča en teden pred žetvo pobila, pa tudi kjer ni toča pobila, nimajo kaj; iz vinogradov ne bomo tudi nič imeli; kar je čez zimo ostalo, je pomladanska zmerzlína posmodila; zdaj pa toča. Ajdo nam je že 8. kimovca, kar je imamo po naših ravninah, tudi čisto slana posmodila, tako de je še za seme ne bomo imeli. Tudi turšica se je pri nas slabo obnesla.

Iz Idrije. Tudi tukaj smo veselo dogodbo doživeli, da so nas namreč kvaterno nedeljo zvečer dobrovoljni gospodje in za svoj narod vnete gospodične v tukajšnjem gledišču s poslovenjeno igro: „Tat v mlinu,“ ali „Slovenec in Nemec“ razveselili. Kako verlo so se obnašali, priča jednoglasna slava, ktera jim je od vsih straní ljudí natlačenega gledišča donéla. In kakega igravca ali kako igravko posebno povzdvignuti bi se le reklo ostalim zaslúženo čast kratiti. — Ena želja samo še ostane, ktero očitno izreči mi bodi dovoljeno: Ljubi slovenski gospodje in domoljube gospodične v Idrii! stopite še večkrat na gledišni oder s slovensko igro, ter pokažite svetu, da Idrija ni nemška, kakor jo nevedneži napak imenujejo, temuč slovenska, če ravno sta notri kaka dva gospoda, ki si na Slovenskim kruh služita in vendar ne čerkice slovenskega ne razumeta. —

Létina se je, kakor večidel povsod, tudi pri nas létas slabo obnesla. Z Bogam! Prifarski.

*) Lepo hvalo bojo županijski svetovavci temu županu skazali, de jih je podgane (Ratten) imenoval, še bolj se je pa gotovo čevljar zavzel slišati, de so mu županijske podgane prošnjo zavergle.

Novičar iz mnogih krajev.

29. dan pret. m. so se cesar na Tiroljsko podali, ondi vstavljeno armado ogledat; pravijo, de jih ne bo do srede tega mesca na Dunaj nazaj. — Govorí se, de bojo cesar spet nekterim jetnikam milostljivo prizanesli, ki so bili zavolj vdeleženja lanjskih in predlanjskih prekucij v ječo djani, namreč tistim, ki so dosihmal tretjíno svoje kazni v ječi prestali. Tudi 160 Ogram, ki so v Carigrad na Turško bežali, je neki pripušeno, v svojo domovíno nazaj priti. Košut je hudo zbolel na pèrsni in želodčni bolezni. — Ribjo rejo povzdigniti, misli naše ministerstvo kmetijstva tiste pripomočke tudi v naših rekah, jezerih in bajerjih poskusiti, ki so se po nasvetu dveh Francozov (Remi in Gehin) na Francoskim dobro poterdili. V čim ti pripomočki obstojé, ne vémo. — Ker se goveja kuga tudi po Poljskim in Marskim razširja, je ponovilo ministerstvo notranjih oprav 11. dan pret. mesca že v létu 1844 dani modri ukaz, po kterim naj se perve bolne goveda v poprej zdravih krajih vpričo zató postavljene komisije precenijo, koliko so vredne, in potem naj se berž brez vsiga ozdravljanja pobijejo in globoko zakopljejo, de se kužna bolezin takó mahoma zatere. Vlastnik takó pobíte živine dobí izgovorjeno povračilo koj iz kantonske kase. — Advokacíje imajo od notarjev le v večih mestih ločene biti; scer zna advokat (pravdarski dohtar) tudi notár po novih postavah biti. — Nekoliko Českih žlahnikov (plemenitnikov) je cesarja prosilo, de naj pokliče deželni zbor skupej. — Na Ogerskih mejah leží že veliko blagá nakopičeniga, ki čaka časa, de se bo smelo brez mite (colnine) prepeljati. — Strašna nesreča se je pripetila 22. dan pret. mesca v Wiesu na Štajarskim, ko je bil veliki cerkveni shod. Snidilo se je več sto romarjev, ki so čez noč ležali na podih in skednjih, ktere so pa neki gospodarji zapèrli, de bi jim drugo jutro nihče brez plače za spavnico ne všel. Kar vstane ponoči strašan oginj, v kterim je veliko romarjev ob življenje prišlo; pervi hrup je govoril od 100 mertvih, to pa ni res; dosihmal jih scer še veliko pogrešujejo, le 9 so jih našli, ki so bili čisto ogelje. — Na Poljskim pokončuje zeka ôsa (kleine Kieferblattwespe), ki na borovcih živí, ondašnje borovje takó, de je že veliko gojzdov popolnama gôlih. Hud mraz, ki je bil pred 14 dni, je k sreči toliko tega požrešniga merčesa pokončal, de ga je sèm ter tjè po 6 pavcov visoko pod drevesi ležalo. — Tergatev (bendíma) na Ogerskim okoli Pešta in Bude obéta posebno dobro vino (nekteri pravijo, kakor v létu 1834); tudi premalo ga ne bo. — Na Dunaji se kaže in v gledišu pleše nek paglovec, kakoršniga še morebiti na svetu ni bilo, star je 18 lét, pa meri le 26 pavcov in vaga 10 funtov; po rodu je Amerikanec, pa njegovi starši niso bili paglovci. Kakor je zdej velik, je bil že v 11. mescu svoje starosti; v 17 létih ni tedaj nič več zrasel. Obraza je lepiga, obnašanja prijetniga, in scer si je že veliko premoženja s tem skup spravil, de se po svetu kaže. Prišel je iz Angleškiga, in se imenuje Tom Povce, to je Tomaš Pavčnik. — V Heveškim komitatu na Ogerskim sta prisegla dva kmeta, de sta vidila svojiga soseda v zadnji vojski umreti; na to prisego se omoži njegova vdova; ni davnej pa kar pride rajnki mož živ in zdrav iz bolnišnice domú, kamor so ga iz bojíša na polmertviga nesli. Žena je mogla spet perviga možá vzeti, drugimu pa slovo dati, ki je za to strašno žalosten.

Današnjimu listu je pridjan 31. dokladni list.

Natiskar in založnik *Jožef Blaznik v Ljubljani.*